СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 54. | Джерзи Сіти, Н. Дж., вторoк, 6. марта, 1923. | VOL. XXXI. | No. 54. | Jersey City, N. J., Tuesday, March 6, 1923. | THREE CENTS

СЕСІЯ КОНҐРЕСУ ЗАМКНЕНА

ЩЕ ОДНА ОБСТРУКЦІЯ В ПОСЛІДНІЙ ГОДИНІ ЖИТТЯ КОНҐРЕСУ.

ВАШІНГТОН, 4. марта. — Нині в полудне покінчив своє життє шістьдесятсемий конґрес. До самої послідної хвилі роздирали його партійні сварки, і він покінчив свою роботу, не ухваливши навіть звичайної резолюції подяки для президії.

До того послідний день його нарад зазначився ще одною обструкцією. Почали її південні демократи в палаті послів, довідавшися, що конґрес через навал другої праці не зможе ухвалити закона про закупно салітри для фармерів, за котрим вони вже від давна побивалися. По якімсь часі обструкціоністи з палати послів дали знати своїм приятелям в сенаті, і сі почали обструкцію собі, яка задержала пильні законодатні роботи на кілька годин.

Доперва пізно вечером вдалося демократам переконати своїх товаришів з полудня перервати обструкцію, аби не зложити на себе всеї вини за невдачу законодатної роботи сього конґресу.

СЕНАТ ЩЕ РАЗ НЕ ДАЄ ВТЯГНУТИ УРЯД В СВІТОВИЙ СУД.

В суботу теж ютський сенатор Нінг зробив ще одну спробу перепертя голосоване сенату над пропозицією Гардинга щодо участи Злучених Держав в світовім суді. Невдоволений відкиненнєм внесення сенатовим комітетом, він примусив повну палату голосувати над питанням, однак і тут його побили, бо сенат 49 голосами проти 24 відмовився брати справу під дебату, відкладаючи її в той спосіб до слідуючого конґресу.

Замітно, що на 24 голоси за дебатоване пропозиції Гардинга було 23 демократів.

ОСТРИЙ ОСУД ПІДПРИЄМСТВА „СТЕНДЕРД ОЙЛ КО."

Вже перед самим закінченнєм засідання конґресу спеціяльний комітет для фабричних промислів, на котрого чолі стоїть сенатор Ла Фолет, предложив сенатови звіт з свого слідства над нафтовим промислом.

Що відноситься до питання про причину високих цін на газоліну та другі вироби з нафти. Замітний він тим, що він остро осуджує найбільше нафтове підприємство в світі „Стендард Ойл Ко." Закидається йому, що воно має необмежену владу над цілим нафтовим промислом, що воно установляє самовільно ціни на всі нафтові продукти, що воно робить се безоглядно, дбаючи лишень за свої зиски. Рапорт робить навіть припущенне, що Америка дожиє колись до того, що за галон газоліни будеться платити по 1 долярови. Наконець рапорт предкладає ряд зарад, радячи ріжними способами розгягнути власть над нафтовим промислом.

Урядники „Стендард Ойл Ко." сейчас видали заяву, в якій збивають виводи сенатового рапорту.

СЕНАТОР КРИТИКУЄ ДІЯЛЬНІСТЬ КОНҐРЕСУ.

Перед самим замкненнєм конґресу демократичний сенатор з Аркензо Робинсон виступив проти нього з острою критикою сеї сесії. Закинув він йому повну нездарність до законодатної діяльности, кажучи, що одиноким вислідом праці се зміна тарифового закона. Рівночасно критикував він остро републиканську адміністрацію, котру називав адміністрацією без провідної думки в заграничній та домашній політиці.

Перед замкненнєм конґресу ухвалено на борзі кількадесять законів. Президент Гардинг підписав опісля за кілька годин 45 ухвал конґресу. Конґрес замкнено серед звичайних поквал для уступивших та померших членів.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ РОЗБИТИ ВУГЛЕВИЙ ТРАСТ

ВАШІНГТОН, 3. марта. — Департамент судівництва приступив нині до виконування закона проти вуглевих „трастів" (величезних підприємств, обмежуючих свобідну торговлю). З тою ціллю міністерство судівництва виступило з приказом до Лігай Велі Рейлровд розділити вугольну торговлю від звичайної (перевозової) служби.

ЗРІСТ МОНОПОЛЮ В НАВОЗОВІМ ПРОМИСЛІ

ВАШІНГТОН, 4. марта. — Федеральна торговельна комісія предложила сенатови звіт з свого слідства над промислом та торговлею штучними навозами, з якого виходить, що і в сьому промислі зростає сила великих підприємств, які винищують малі підприємства. Замітно новою свого промислу те, що всі важні складові части, потрібні до виробу штучного гною, находяться в руках чужинців: Німців, Французів та Чілійців.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ЧЕРЕЗ СПРОНЕВІРЕННЄ В ЮНІЇ

ГЕЙЗЕЛТОН, Па., 4. марта. — Кенеді, президент окружної вуглевої юнії, оголосив, що місцевий юнійний комітет в Гейзелтоні погодився з підприємством Лігай Велі Ковл Ко. та покінчив страйк, що був заряджений кілька днів тому. Праця почнеться наново в понеділок.

Страйк почався через те, що робітники зажадали від компанії відправити з роботи одного юнійного робітника, котрого вони обжаловували за спроневіреннє юнійних фондів, а компанія не схотіла сповнити їх волі.

ЗВЕРТАЮТЬ 50 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ БУВШИМ ВОРОГАМ

ВАШІНГТОН, 4. марта. — Одною з послідних ухвал уступаючого конґресу було надання повновласти федеральному урядникови „опікунови ворожого майна" рішати про домагання звороту маєтків, які не мають більше вартости як 10,000 долярів. Тою ухвалою віддано горожанам бувших ворожих краів яких 50 міліонів долярів маєтку.

ДЕЛЄҐАЦІЯ „ОБЄДНАННЯ" НА ПОСЛУХАННЮ У ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНГА І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ГЮЗА У СПРАВІ ГАЛИЧИНИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., дня 3. марта. Сьогодня прибула тут делєґація „Обєднання Українських Організацій в Америці", щоби вручити Президентови Гардингови і Державному Секретареви Гюзови меморіял в справі послідних ляцьких надужить в Східній Галичині. Членами делєґації були: Др. Володимир Коваль, Омелян Кульчицький і Михайло Дармограй.

Делєґація стрінулася з дуже прихильним приняттєм як у Президента Гардинга так і у Державного Секретаря Гюза.

Речником на послуханню в секретаря Гюза був Др. В. Коваль. Представивши новозасновану українську організацію „Обєднаннє" та її програму, підніс, що більшість членів тої організації се горожани Злучених Держав, які брали активну участь у світовій війні по стороні аліянтів і то передівсім по тій причині, що Злучені Держави проголосили устами свого Президента Вилсона яко головну ціль війни 14 пойнтів, які мали принести визволеннє всім поневоленим народам, а тимсамим і українському.

„Ми приходимо тепер до Вас як діти тих батьків і матерій", говорив Др. Коваль, „яких тепер в нашім ріднім краю, в Галичині, самозванча, окупаційна, ляцька влада безправно мордує, та десятками тисяч до тюрем заганяє, яким землю відбирає, та школи і церкви замикає.

„Вирішеннє Галицької справи проволікається, а Польща визискує ту проволоку в той спосіб, що винищує в безоглядний, варварський спосіб осїле з діда прадіда українське населеннє, яке становить подавляючу більшість населення того краю.

„Ми того переконання, що колиб Злучені Держави звернули хочби тільки найменшу увагу на долю нашого рідного краю, то справа Галичини була би дуже скоро вирішена. Тому звертаємось до Вас, яко Державного Секретаря Злучених Держав з просьбою о інтервенцію у справі усунення ляцької окупації та привернення української державности в Галичині. З вірою у Вашу симпатію до всіх поневолених народів передаємо Вам заразом меморіял про послідні надужиття ляцької влади в Галичині, поповнені при безправно переведених в Галичині ляцьких виборах до сойму та примусової рекрутації."

Державний Секретар Гюз, переглянувши таки на місці меморіял, сказав: „Я Вас запевняю, що вгляну в ту справу".

Після того удалась делєґація до Президента Гардинга. Дуже тяжко було о авдієнцію, бо Президент був перетяжений послуханнями з огляду на се, що то був послідний день авдієнцій перед його виїздом до Флориди. Але таки вдалось авдієнцію дістати.

Речником був Михайло Дармограй, голова Ліґи Амер. Ветеранів Укр. Роду. Як тільки висказав п. Дармограй в чиїм імени делєґація хоче говорити, Президент Гардинг перервав йому бесіду і сказав з веселою усмішкою: „Я вже добре обзнайомлений з українською справою віддавна. Коли я перед кількома літами вертав з Европи, познакомився я по дорозі з пятьома українськими лікарями (мабуть з Великої України — прим. ред.), які їхали до Рачестер, оглядати славну медичну клініку на очі. Вони то мені цілу дорогу богато розповідали про Україну і її історію. Шкода, що імен тих лікарів не тямлю."

П. Дармограй: „Наші імена часами дуже тяжко Американцям затямити."

Президент Гардинг: „І то правда, але зате справу українську добре памятаю, а тепер ще предложений Вами меморіял зосібна переглену."

Президент був дуже вічливий і якби не та обставина, що повно людий ждало на авдієнцію, можна би було послуханнє продовжити, а так треба було кінчити.

ДЛЯ ВИЇЗДУ З АМЕРИКИ ТРЕБА МАТИ ПОДАТКОВУ ПОСВІДКУ

Федеральне Бюро Внутрішних Податків звертає увагу тих чужинців, які збираються виїхати з Америки, що від кождого виїзджаючого вимагається посвідки на заплаченнє доходового податку від доходів, які він мав до кінця послідного місяця перед виїздом. Для того кождий, хто збирається виїхати з Америки, повинен зголоситися в податковім уряді (Коллектор оф Інтернал Ревню) в тім дистрикті, де живе і або заплатити податок або доказати, що податок від його не належиться, і дістати таку посвідку. Ту посвідку він повинен предложити податковому урядовцеви в тім місті, де сідає на корабель, і на основі тої посвідки він дістане від його пропуск на корабель. Не маючи такої посвідки він мусить платити податок щойно в тім місті, з якого виїзджає (звичайно в Ню Йорку), де йому звичайно трудно доказати, скільки мав доходу, і приходиться нераз платити за богато або навіть запізнитися з виїздом. Тому богато вигідніше полагодити ту справу на місці, хто живе в Америці.

СМЕРТЬ ВІД ЗАХЛИСНЕННЯ

В Кемден, Ню Джерзи, номер онога дня Вілєм Прет, 20-літній мущина, від дуже невинної причини. Сидів він при столі в товаристві приятеля, та їв, тоді як приятель розказував якісь жарти. Один жарт розсмішив його таки добре. Нагло смієючися noблід та впав з крісла. Покликаний лікар не міг вже нічого зробити. Він лишень ствердив смерть. При секції показалося, що кусок хліба застяг йому в горлі та задушив його.

ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ АНТИСЕМІТИЗМУ

В Ню Йорку відбулися недавно збори жидівських рабінів та священиків ріжних християнських віроісповідань в цілі „зложення організації для поборювання антисемітизму в Злучених Державах. В тій справі відбулося вже кілька зборів, але з них ще не вийшла організація.

СЛІДСТВО ПРОТИ КРАВЕЦЬКОЇ ЮНІЇ

Перед нюйорським стейтовим судом почалося в пятницю слідство проти кравецької юнії, якій закинув один нюйорський кравецький фабрикант, що буцімто вона захопила захопити весь кравецький промисел під свою неограничену контролю та диктувати йому всі умови виробу та продажі кравецьких товарів.

ВБИЙСТВО СВЯЩЕННИКА В ЦЕРКВІ

В римо-католицькій церкві в Бахія Блянка в Арґентині вбив один Данець в неділю священика Луиса Переса саме в хвилі, коли сей правив богослуженнє. Поліція зараз заарештувала вбийника. Він не хоче скласти про причину вбийства ніяких зізнань.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ ЗАБАВУ

В Ню Йорку в один день погибло 2 дітий через те, що непослушні хлопці пустили в рух стоячі на вулиці автомобілі. В одній случаю, пущений автомобіль приушив дівчину до стіни дому так, що вона випустила духа, а в другім случаю, автомобіль вдарив та вбив на місци дитину у візочку.

КАНАДА НЕ ХОЧЕ БУТИ ЗАВИСИМОЮ ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО ВУГЛЯ

В канадийськім Парляменті в Отаві ведеть тепер цікава дебата над довозом американського вугля до Канади. Канадійські парляментарі обурені на Злучені Держави за те, що Канада мусіла недавно „на колінах" просити Злучені Держави о вуглє. З дебати вийде рух за розвоєм канадийських покладів вугля, щоби зробити Канаду під зглядом независимою від Злучених Держав.

НОВИЙ ПРИРІСТ ЧИСЛА ЗАНЕДУЖАНЬ ІНФЛЮЕНЦІЄЮ

Міський уряд здоровля в Ню Йорку подав в суботу звіт, з якого виходить, що число занедужань на інфлюенцію та запалення легень значно зросло.

НОВИЙ ПАПСЬКИЙ ДЕЛЕҐАТ В АМЕРИЦІ

В пятницю приїхав до Злучених Держав новий папський делеґат до Злучених Держав, архиєпископ Діокле Пієтро Фумосоні-Біонді.

ТЕАТР НА СЕЛІ

Драматичний кружок читальні „Просвіти" в Волоськім селі Болехів, зладив для громадян Болехова на Різдвяні свята милу розривку. Другого дня Різдва м. р. уладжено театральне представлення, на яке зложились: „У Різдвяну ніч", „На перші гулі" і „Воєнна любов". Аматори старанно підготовили свої ролі. Приємно вражали гарні строї. В перервах грала самітарна оркестра. Публика була численно зібрана і рясно опляскувала нагородила праці аматорів.

КАЖУТЬ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ ХОТЯТЬ ПОКИНУТИ БОЛЬШЕВИЗМ І ПОГОДИТИСЯ З ДРУГИМИ ПАРТІЯМИ

БЕРЛИН, 4. марта. — Вісти з Москви доносять, що московські большевики під проводом Леніна поручили окремій комісії Російської Комуністичної Партії виготовити плян порозуміння з другими російськими партіями.

Рівночасно большевицький „уряд" веде переговори заграницею з представниками партії соціялістів-революціонерів і кадетів про поворот Москалів із заграниці до Росії на підставі уступок і умови.

Большевицький „уряд" готовий на далекойдучі уступки, аби тільки приєднати як найширші круги російської образованої кляси для співпраці у відбудові Росії.

Ліві російські соціялісти-революціонери, як кажуть, склоняються до угоди і хотять тільки співучасти в управі державою, та признання широких громадянських прав усьому громадянству в Росії.

Зноваж праві соціялісти-революціонери і кадети ставлять острійші умови. Вони домагаються повних горожанських прав для всіх горожан, повної політичної свободи і участи в уряді всіх других партій, а також признання приватної власности в Росії. Кажуть, що большевики готові приняти умови лівих правих соціялістів-революціонерів і кадетів.

АМЕРИКАНЦІ В ЛІЗІ НАРОДІВ

ЛОНДОН, 2.марта. — Тутешні часописі звертають увагу, що хотяй Америка стоїть осторонь Ліґи Народів, то Американці працюють майже в кождому неполітичному виділі Ліґи. В деяких виділах вони навіть проводять. Особливо беруть участь Американці в працях Ліґи для публичного здоровля і праці. Видатки сеї праці покриває американська Фондація Ракефеллера.

АНАРХІЯ ЗАЧИНАЄ ПАНУВАТИ НА НІМЕЦЬКІЙ ЗЕМЛІ ПІД ФРАНЦУСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

ЕССЕН, Німеччина, 4. марта. — Місто Ессен перебуло нині найстрашнішу ніч від непамятних часів.

Вже рано товпи безробітних нападали на склепи з поживою і ограблювали їх.

Вночі 15 осіб впало з револьверами до театру Трокадеро й ограбили усю присутну публику з гроший, що мала при собі. Кажуть, що се були комуністи, котрі використали нагоду, що розпущено військову охоронну сторожу, а полишено лише міську поліцію, яка не може собі дати ради з непорядками в місті.

Місто на ділі тепер без охорони. Населеннє в страху перед нападами і грабунками зоружується як може для самооборони.

Нині рано французька патруля убила одного німецького робітника, а одного ранила.

ФРАНЦУЗИ ЗАЙМАЮТЬ НОВІ МІСТА В НІМЕЧЧИНІ

ПАРИЖ, 3. марта. — Французи розтягнули нині рано свою окупацію в Німеччині на місто Дармштадт та пристані Мангайм і Карлсруге.

Про се заняття подала французька військова влада дуже мало подробиць.

НІМЕЦЬКИЙ КАЙЗЕР СПОДІВАЄТЬСЯ НОВОГО НАСЛІДНИКА

ЛОНДОН, 4. марта. — Тутешні часописі доносять, що жінка бувшого німецького цісаря має за кілька місяців породити дитину. Бувший німецький цісар не хотів би, аби його син чи дочка з другого подружя вродилась на вигнанню. Тому хотів би вернутись до своєї вілї на острові Корфу. В сїй справі він зачав переговори з італійським правительством. Якщо воно не позволить йому на поворот, то він хотів би, щоби бодай дозволено його жінці виїхати туди на час породу дитини.

ДЕРЖАВА, В КОТРІЙ ВСІ КРАДУТЬ

БЕРЛИН, 20. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Афера з бувшим польським соймовим послом Вальчуком, що покрав срібні ложки з соймового буфету підчас бенькету, закінчилася цими днями перед окружним карним судом у Варшаві.

Обжалований признався, що покрав знайдені у нього 6 ложочок, 3 ножі та одну велику ложку з написами „Буфет соймовий". На свое оправданнє він пояснив, що був підчас бенькету дуже пяний і бупім-то не знав, що робить, а потім, коли протверезився й „знайшов" у себе ті річі, то зі встиду не повернув їх до буфету.

Викликані свідки охарактеризували Вальчука „вирцем для місцевого селянства". Він закладав школи, був делеґатом соймика, солтисом, а потім і послом. Одним словом — „кресовий діяч" першої ранги.

Суд поставився незвичайно мягко до посла-злодія, засудивши його на 3 міліони мп. гривни з заміною, при незаможности, одномісячним арештованнєм.

Так крадуть у Польщі „взірцеві горожани".

ПОНЕДІЛОК — „СВЯТО" ДЛЯ ВСІХ

ВАРШАВА, 4. марта. — Сюди доносять з Москви, що большевицький уряд „скасував" неділю для християн, суботу для жидів, і пятницю для магометан, а завів один день „свята" для всіх — в понеділок.

СПРАВА ВИБОРЧОЇ РЕФОРМИ В ЯПОНІЇ

ТОКІО, столиця Японії, 2. марта. — Премєр Като заявив нині в японському парляменті, що правительство приготовляє новий законопроект про розширеннє виборчих прав.

Опісля відбулось голосованнє над проектом закона лівиці, який упав, бо правительственний табор, який є в більшости, голосував проти нього.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ДБАЮТЬ ПРО ДОВЕРШЕННЄ ФОНДУ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ?

1. ЛІГА АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКР. РОДУ в Ню Йорку, Н. Й.: — В залученню пересилаємо 336,80 долярів на довершенне Фонду. Висилаємо в тій сильній вірі, що з тою сумою Фонд буде вже певно перевершений. Як би одначе збірка не дописала і не було повних 30,000 дол., просимо нас сейчас о тім повідомити. Хоч Ню Йорк зложив вже майже 12,000 дол. на Позичку і Фонд, а поминувши інші збірки, які виносять тисячі, удержуе ще інформаційне бюро при Лізі, то коли вже мало би прийти до цего, що інші громади не дописали, Фонд мав би бути не довершений, вжиємо ще всіх зусиль, щоби не допустити до того. Як боротьба в краю, так і праця нашого Правительства не можуть бути перервані, бо це було би получене з необчислимою шкодою для народньої справи. А без фондів не піде боротьба; не вдержиться і наше Правительство. Чиж супроти цего може бути не дозбираний Фонд Негайної Допомоги?

ЗА УРЯД ЛІҐИ:

Стефан Дембицький, голова; В. Сокальчук, секретар.

2. ДМИТРО МАЛАНЧИН, з Ню Йорк Сити: — Я не богач і тяжко працюю на хліб. Ні тисячів ні соток не дам, бо не маю. Але десять долярів на шрапнель то я вже раз дав, а тепер посилаю ще пять долярів на багнет. Шрапнель то розірве кайдани нашому братови, а багнетом знов проколе визволений брат хоч одного ляцького ката. Так я собі думаю і дай, Боже, щоби так сталось. Здоровлю Вас всім добром та передайте від нас щирі поздоровлення нашому Президентови Петрушевичеви. Скажіть, що ми нетерпеливо вижидаємо тої щасливої хвилі, коли Він вернеться до краю, бо тоді і ми з ним підемо. Але якби прийшов тепер приказ їхати до краю і помагати виганяти ляхів, то і на таке діло богато ще охочих знайдеться. Та я думаю, що коли ми тілки будемо центами старий край добре підпирати, то він вже дасть собі раду з ляхами. Одна тілки біда, що велика частина нашого народа в Америці ще дрімає і навіть центів не хоче дати на таку велику ціль як визвольна боротьба.

3. о. ВОЛОДИМИР СПОЛІТАКЕВИЧ, з Йонкерс, Н. Й.: — Вчера минув реченець збірки на Фонд і я дуже цікавий, чи є повних 30,000 долярів. Даруйте, що забираю Вам час, але таки донесіть мені в двох словах, кілько зібрано. Також оголосіть збірки з панахид, а при оголошеню жертв на Фонд подайте, оскільки то можливе імена священиків і церковних громад, які переводили збірки. Богато нам закидає, що священство мало займається народніми справами, тому для справедливого суду про справу були би вказані такі оголошення.

Рішучо не замикайте Фонду, коли не буде повних 30,000 дол. Раз Конгрес одноголосно таку суму ухвалив, то вона повинна бути зібрана. А на Конґресі-ж були представники з цілої Америки! Вже тісамі представники, коли доложать трохи труду і скличуть у своїх місцевостях наради, дозбирають Фонд за оден-два тижні. Тому збирайте дальше, доки не буде повних 30,000 долярів.

Жертви на Фонд посилати до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

У СПРАВІ НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ.

(Допись з Болтимор, Мд.)

Наче недорана нива, отак було тих недокінчених $30,000 на негайну поміч. Аж встид було читати, що деякі громади зложили усього по кілька долярів.

Чи нам не треба волі? Чи ми маємо в Европі бути білими невольниками, як колись були мурини в Америці? Чи ми призначені бути слугами і підніжками Москви, Варшави і Букарешту? Хиба підім з лопатами і роскинемо усі і усі могили, щоб і сліду не було, як колись боролись наші славні предки за волю... Та най кождому з нас випалять вічне клеймо на чолі, що ми раби і рабами хочемо бути.

Ой вартоб дати таку печатку кождому, що не стає в один ряд із нами! Здалось би назначити усіх наших хрунів і шкалупників!

Щобиж самим не забути за добру справу, та щоб помогти рідному краєви виборити свободу, ми вже дали свою жертву, а і тепер посилаємо знова до Вашингтону свою лепту на Негайну Поміч. Двох нас братів: Іван і Йосиф Семенків, даємо оба тепер по $5.00 і заявляємо, що поки будемо давати, поки не діждемось освободження нашої Вітчини — целокупної, одну могучу українську державу.

Поможи, Боже, усім добрим людям, а скарай юдів та поганців! І. і Й. С.

ТРЕТЯ ФАЗА.

Чеська газета „Народні Листи" у вступній статті, обговорюючи ситуацію в Росії, зазначує, що тепер в Росії прийшла третя фаза влади совітів, фаза, при якій інтереси пролетарської республики відійшли на останній плян, і коли в совєтському уряді відіграють ролю люди з буржуазними уподобаннями, більш того люди, що обороняють виключно свої інтереси, які готові до всяких випадків, не виключаючи повної ліквідації большевицького уряду.

ТІЛЬКИ ВІРА!...

(Від Львова до Коломиї).

Наші часи. Жорстокі й грубі, як остання скотина. Все в них обраховано, обличено й переличено. Минулися давно ті наївно — золоті дні ясного романтизму, коли в годину народнього терпіння являлися подільські Кармелюки, або гуцульські Довбуші, коли на власну руку мстилися за кривди своїх ближніх. Натомісць, маємо глибокодумних раціоналистичних бухгальтерів, котрі підраховують кількість обсмалених димарів українських цукроварень і запевняють час, що — „нема нічого лішшого, як груба фізична сила!"

І ті, що стратили здатність відчувати, захоплено повторюють:

— Хай живе кулак!...

Та всі вони разом забувають те, як на наших очах зломався „русскій штык молодец" і як вивихнувся з підбору твердий закаблук німецького капраля.

„Сьогодня він нас, а завтра ми його"... — кажуть раціоналисти і старанно лічать довгі рядки цифр, переліцюють їх з низу в гору, щоби при першій випадковости кинути те все на гандльовий смітник і поплисти з першою політичною течією, яка тілки захопить їх...

А дух подільського Кармелюка і гуцульського Довбуша все-ж таки ще живе. Наївний романтизм не гине доти, доки живе душа народня. Доба терпіння йде й пройде, але зостанеться пісня і пісня розкаже наступним поколінням про сучасне лихоліття лішше довгих рядків цифр. — Все йде так, як само хоче...

* * *

„Поїзд зі Львова на Коломию відходить рівно о 7-ій годині вечера. Так написано в „росписові" руху. Щоб не спізнитися, купив собі білет ще за дві години раній і в годину, коли мав відійти поїзд, я вже сидів у вагоні. Але той час несподівано зірвалася хуртовина і поїзд простояв у снігах серед поля цілісеньку ніч. І тут прийшла мені в голову думка:

— Що таке найточніщий „роспис" в порівнанню з тим, як зриваєтся несподіваний вітер?...

„Вітер, вітер на всім Божім світі..."

Вітер віє по наших просторах. Мете снігами, сліпить очі, вистужує душу й камянить серце.

У вагоні повнісенько всякого люду, але мене цікавить лише гурток „дітей землі", що розмістився коло самих дверей. З одного їх вигляду можна було догадатися, що це рекрути. З їх тихої української розмови, до якої став уважно прислухатися, зрозумів, що їх щойно „прийняли" і тепер везуть до Станиславова для „приділення"...

Один із них кремезний і міцний, встає і йде до дверей. Раптом йому заступає дорогу маленький і слабосилий жовнірик з карабіном в руках:

— „Не вольно!"...

— Та я тілки на хвилиночку! — проситься „рекрут".

— „Вшистко едно... не вольно... стомлено, але рішучо, каже жовнірик і заступає собою двері.

— Та-ж ми не арештанти! — протестують „рекрути".

— „Вшистко едно"... — чується байдужа відповідь.

„Рекрут" зітхає й повертається на своє місце до товаришів, а ті сидять тихо й напружено, наче ще чекають чогось.

В кутку два жиди читають свою „Хвилю" й горяче сперечаються між собою. Темою суперечки події в Тарнопільщині. Один молодший, обстоює „рекрутів", а другий, старий, гаряче нападає на них і хвалить польську поліцію за її „рішучі заходи". Нарешті молодший звертається до „рекрутів" і каже:

— Ви чули, хлопці, що в Тарнопільщині сталося?

— А що там такого? — спокійно відзиваеться той, що хотів вийти із вагона.

— Рекрути українські бунт підняли...

— Ех!... — зітхнув „рекрут" і відвернувся від вікна, в яке сипався сніг.

— Добре тім Тарнопільським!... Вони через Збруч, тай вільні, але нам як бути?... — заговорив хтось другий з гурту.

Плечі „рекрута" коло вікна піднялися вище голови й цілком закрили лице, але по тому як вони часто й неспокійно здригалися, можна було відгадати, що він плакав...

* * *

...На станції Станиславів, де потяг стояв майже годину, гурток „рекрутів" висів. Через вікно було видно, як їх стрінув на пероні відділ жовнірів у „роґатувках" і зразу-ж стали „вгощати" свіжою кавою і папіросами.

— Нема то лепей, як польске войско! — чулося з поза вікна жовнірське самохвалювання.

А „рекрути" понуро якось всміхалися, палили польські папіроси, пили польську каву з „одного казанка" й сумно говорили щось між собою, мішаючи українські слова з польськими.

Прийшов якийсь „комендант". Привітався і став уважно розпитуватися кождого, — як себе почуває і чи не потребує собі чого?...

„Ця „батьківська опіка" польського офіцира українським рекрутом, нагадала мені недавно минулі часи московського панування, коли мені особисто прийшлося зазнати щось подібне від тамбовського рудобородого „дядюшки". Правда, Москаль не був такий чемний, як Поляк, але за те він мав столітню систему поневолення, чого Поляк ще немає і тілки — що утворює. Утворює систему нового національного гніту з лагідною усмішкою, точно й розраховано.

Наші раціоналистичні бухгальтери також щось розраховують. Які їх рахунки і що вони гадають зробити з ними — нецікаво...

Цікаво те, що живе в душі маси. — На Поділлю дух Кармелюка, на Карпатах Довбуш тінню блукає...

Вони не розраховують, а просто вірують в себе. А тому, що вірують, будуть переможцями. Коли й є яка небезпека, так це тілки від того „спільного казанка", з якого тепер українські „діти землі" сьорбають разом з Антеками польську каву. Цього на жаль, наші раціоналисти не беруть в рахунок, а слід їм памятати те, що зісталося нам з Московської спадщини. — Адже ще й досі чуєтся:

— Для чіво-же атделяцца, каґда ми с адново катла єлі?...

...Поїзд повільно рухається з місця й гурток „рекрутів" помалу зникає з очей...

Раптом у вагоні чуеться якийсь тихий плач:

— Сину мій, сину!... Чи на те я тебе доглядала?...

Всі цікаво дивляться в бік старої гуцулки, яка всіла у вагон у Станиславові.

— Чого вона плаче так? — питається хтось старого гуцула, що сидить поруч гуцулки.

— Сина до польського війска забрали... — відповідає той якось сердито.

— Так ви батько? — допитується хтось цікавий.

Гуцул мовчки відвертається, дістає з череса тютюн і кресало і запалює файку.

Всі дивляться на нього не то зі співчуттєм, не то з цікавістю і мовчать, а поїзд летить серед піль до того міста, яке має таку чудову пісню:

ДОЗБИРАЙМО ФОНД

Негайної Допомоги Рідному Краєви до суми $30,000!

Вже не богато бракує. Всі громади як подбають як слід, то в недалекому часі збірка буде довершена і перевершена.

Українські громади і товариства:—

Допильнуйте сього найважнійшого тепер діла, аби скоро американські Українці могли повідомити рідний край, що і сим разом поміч для його боротьби увінчалась успіхом!

„Гей, нема то пісні в світі,
Як та коломийка"..

На засніженому обрії примарливо зарисовується Батьківщина „короля-гуцула" довга низка гір...

* * *

...Низка гір, здається, під самим носом. Блідосизим димком кучерявляться тихі хмарки. Небо ясне й погоже. Вітру нанічь-то й не було. Ясне сонце, наче весною, світить і розгріває кучугури снігу вздовж тихих вулиць Коломиї.

— Скільки на N-стку вулицю? — спитався я у візника, що стояв коло самих дверей залізничого двірця.

— Десять тисяч! сказав він мені якось недбало.

— Та ти здурів, чоловіче! — хотів я скрикнути йому, знаючи добре, що N-стка вулиця всього сотня кроків від двірця. Однак, згадав собі вчорашний курс польської марки у відношенню до американського доляра на львівській „гелді", і так-те спокійно промовив:

— Хоч, так бери пять!...

Візник потоптався з хвилину очевидно, вичікуючи більш вигідного „гостя", але не дочекавшись, повернувся до мене:

— Ну, що-ж, поїдем!..

Узяв мою валізу й пішов попереду мене до своїх саней. Сані старі, побиті й поломані, наче ще з-за часів старого Осмомисла, були запряжені парою сухоребрих коней, на боках яких виднілися штемплі, що свідчило про їх колишню приналежність до якоїсь армії.

— Чогож це у вас коні значені? — спитався я його.

— Військові! — відповів візник. — Як була австрійська революція, то я їх з артилерії викупив.

— З артилерії?...

— А, так!... Бачите, тоді вся артилерія спродувалася, як у Росії...

— Ви звідки знаєте? — спитався я.

Він тілки всміхнувся:

— Я в полоні був... вертаючи з полону, мав при собі трохи гроша і, ото, трапилася мені така пригода, що купив оці коні...

— Коли-ж то було?

— В осени 1918 року, як у Київі гетьмана скидали...

Говорячи так, поправив віжки, сів на передну і ми поїхали. На розі першої вулиці величезна юрба обірваних гуцульських „леґінів". Осторонь декілько жовнірів у „роґатувках" із карабінами.

— Що то, рекрути? — спитався я.

— Рекрути, рекрути... — зітхнув візник.

Я цікаво подивився на гірських мешканців, бажаючи побачити їх „горді лиця", про які стільки наслухався з творів наших побутових письменників. На жаль, нічого з такого, крім звичайної байдужности і доброго розвинутих „жучих" мязів, не міг побачити.

— І, що-ж, ідуть добре? — повернувся я до візника.

— Де там — скрунув головою. — Цілі шкадрони пішли в гори для того, але гуцул не такий дурний... Тут один ніяк не хотів іти, а як його зв'язали й силою привели, то він собі горло перетяв...

— Як так?!...

— Отак! Сказали йому, щоб він ішов до кадри, а для того двох провожатих дали. Він нічого собі з того не робив і пішов спокійно аж до касарни. Але коли прийшов до касарни, то зупинився і сказав до жовнірів: „Станьмо троха, най я закурю"... вийняв з кишені файку і ножа. Взяв собі файку в зуби, а ножа приклав до горла і в ту хвилю тілки кров забулькотіла...

— І жовніри не могли пошкодити йому?

— Де вже там! — махнув він рукою. — Та-ж то оком не було коли кліпнути!...

— Ну і що-ж з того?...

— Нічого... Приїхав батько з гір і забрав його з собою...

— І дозволили?...

— Що-ж там уже не дозволяти, як він мертвяк?...

Махнув батогом назад себе в бік юрби „рекрутів" і додав.

— От оці також мертвяки...

— Чого-ж то так? — спитав я.

— Того, що всі живі на другий бік перекидаються... В Чехословаччину тікають...

— Так?...

— Так, так!...

Можливо, що наша розмова продовжувалася-б до безконечности, якби не приїхали до потрібного мені будинку.

Розплачуючись з ним, помітив, як він усе чогось позирав на мене, наче хотів щось сказати, або в чомусь признатися. І вже в той час, коли я одною рукою взявся за клямку біля фіртки в лодвиря, він раптом приступив до мене і тихим голосом схвильовано спитався:

— Ви не з Росії?

— Ні, я з України! — сказав я. — А що таке?...

— Скажіть мені, чи то правда, що большевики хочуть звоювати Польщу?...

— Н-н-не знаю... — промовив я повільно, сам не знаючи, що маю сказати.

— Бачите, в нас усі такої думки, що як має бути Польща, то най уже лішше, большевики будуть... Ми все одно бідніщими вже не станем, як є тепер...

— Хто знає? — сказав я. — Там голод...

— Ми віримо, що... — озирнув навколо себе і, цілком притишеним голосом, додав: Польщі довго ще не панувати... Рекрути наші заллють їй смальцю поза шкіру...

Я не сказав йому нічого. Він ще хвилину стояв самотою, коли я вже сидів у затишції і теплій кімнаті, слухаючи других новин, на сей раз уже не „рекрутських", а „дефензивських".

— Вчора — казали мені, — у нас була ревізія і забрали „для цензурни" сто раз цензурованого прокураторією календаря „Червоної Калини"...

* * *

Коли-б так вірити нашим раціоналистичним бухгальтерам, то можна було-б подумати, що діло „швах" і зостається лише одно: помимо обсмалених димарів спалених українських цукроварень, занятися підрахунком кількости тих, що перейшли Збруч, або „на той бік гір", але ні в якому разі не мати надій на щось инше, на те, що може бути несподіваним „шунгом" у так добре розрахованій акції поневолення нашого народу сучасними, панами становища".

Та, на щастя, ще є в душі народа його могутня віра, а ця віра є найпевнішою запорукою нашого визволення...

Коломия, 30 січня, 1923 р.

К. Лаврінович.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Комедіянти і провокатори.

(З віденського „Укр. Прапора").

Мусимо передовсім просити наших читачів вибачення за отсей наголовок, якого ми не звикли вживати навіть там, де нам доводиться говорити про наших найтяжчих ворогів. Але в тім випадку предметом нашого обговорення є сі окаянні супостати і тричі злочинні диволюди політичного життя в нас, які являються сто рази тяжчими ворогами народньої справи ніж її найтяжчі чужі вороги: се ті свої запроданці, які тепер, у найважнійшій хвилі нашого історичного життя зраджують з цинізмом безсоромних комедіянтів наші найсвятійші ідеали й інтереси. Комедіянти і провокатори! Без сорому, без пуття і чести!

Ходить нам тут про найновійший комедіянтський бенефіс запроданого хрунівського листка „Рідний Край" та про неймовірні просто вістки, які польська пропаганда поширює тепер про ефіяльтову діяльність тзв. хліборобів з бувшим пан-отцем Ільковим на чолі, вибраних польськими й жидівськими голосами на „послів", з ласки польського жандарма й поліцая.

Комедіянти і провокатори!

— — — — — — — —

З нагоди 5-тих роковин проголошення самостійної держави Великої України польська рептилька, що для баламучення носить шильд „Рідний Край" — присвятила майже ціле число з 23. січня с. р. сим роковинам. Тільки подумати: Яцковий „Рідний Край" і — Самостійна Українська Република! Та сей комедіянт натер добре безсоромне обличе білою як сніг патріотичною шмінкою і грає свою ролю з очайдушним цинізмом циркового блазна. Ось на чолі числа красується товстими буквами таке:

„1918 — 1923."

Великий Український Нарід, Його Найдостойнійшого Вождя, Голову Директорії і Головного Отамана Військ Симона Васильовича Петлюру, Славне Українське козацтво і Високий Уряд сердечно поздоровляємо з Великим Святом — пятою річницею проголошення самостійности Української Народньої Републики й желаємо витревалости в їх тяжкій боротьбі проти гнобителя Батьківщини, до остаточної перемоги. — Редакція і Персонал". А святочна передова, присвячена тим 5-тим роковинам, кінчиться таким псалмово-містичним рефлексом:

„День 22. січня мусить бути днем нашого посту. Мусимо сей день посвятити цілковито одній справі, одній думі, як нам спільно осягнути нашої мети. (!) Зробимо сей день журливим святом нашої душі. Хто спроможеться на молитву, най молиться за долю і волю Рідної занапащеної Ккраїні, хто може лише вдарити себе в груди: Горе мені грішному, — хай се зробить".

Ну — не знаємо, чи комедіянт з „Рідного Краю" має ще тільки сорому в собі, щоб у першу чергу вдарити себе в пережерті ляцьким духом і жидівським алькоголем груди й зітхнути хоч нині при святі: Горе мені грішному Ефіяльтові!

Всякий свідомий український громадянин бачить, як мудро й патріотично зробили віденські українські організації, що не пішли на тарнівський клич святкування свята в честь „Найдостойнійшого Вождя, Голови Директорії" і пр. і пр. Булоб вийшло з того таке, що треба було їм держати ідейне сусідство з „Рідним Краєм" — і його петлюрівськими Августами. І не тільки сам „Найдостойнійший Вождь", але й цілком недостойний Яцків — були би хвалилися, що їх політичну „орієнтировку" на Варшаву приймає ціла українська суспільність!

Але се тільки один зразець зрадницького комедіянта і провокаторства в нас під теперішню хвилю. Про другий зразець подбало аж 4-ох комедіянтів, вигодованих колись кривавим потом українського мужика, які виступають тепер на арені політичного життя в його гумористичній части під проводом бувшого пан-отчика Ількова у Варшаві, у штучках з обласги „великої політики".

Як польська пропаганда розтрублює на всі чотири сторони світа, зложив Ільків, „представник України" іменем своєї „партії" у варшавськім соймі таку заяву: „Коли Україна є в положенню, в якім мусить вибирати між Росією і Польщею, то вона вибирає Польщу, бо демократична польська република гарантує їм — розвій їх національної окремішности". А далі трубить польська пропаганда таке: „Українські посли зі Східної Галичини поробили заходи в сім напрямі, щоб виєднати признанє важности семестрів тайного приватного університету у Львові, як також уділенне дозволу на поворот для українських емігрантів з Чехословаччини і з Відня".

Справді — не знати, чи лютитися чи реготати! Блазень Ільків у ролі опікуна української культури й політичних емігрантів Відня і Праги! Колишній станиславівський бурсак, який ще перед недавнім часом присягав на Мончаловського „Святая Русь" і доносами до „управленія" бурси „істребляв" де міг і як міг, „Українцоф" — нині заявляє, що поставлений між Мончаловського „присвятую Русь" і Галерову Польщу, вибирає — Польщу! Не инакше, а просто бенефісовий віц циркового блазня на арені „великої політики!" Браво, ксенже Авгусце! Той сам бурсак і кацап безхарактерний сміхун, видвигнений на кінці польського жандармського штика на овид варшавського сойму, сміє виступати „оборонцем" української культури, й то саме селянської святости, сих освячених всенародньою жертвою міліонів сліз і крови катакомб української науки і творчости — тайного університету у Львові! На такі шутки позвалє собі ксьондз Ількуф, який з преславним українським священством, сим заборолом української народньої праці від найдавніших років, має стільки спільного, що Хлєстаков з ревізором з Петербурга! Аж він, — ся креатура польского імперіялізму, яка потягнена за шнурок польськими дітваками видушує з себе крикливо-смішні заяви для вжитку смертельного ворога українського народу!

А до того ще побожне бажанне сього ляцького підніжка, — стати Ангелом-Хоронителем української політичної еміграції, прогнаної ляцьким Гуном з Рідного краю. Тої еміграції, яка в холоді й голоді волїє радше терпіти найстрашнійшу біду, ніж оглядати польські окрелки й дивитися на таку мізерію, нужду й підлоту, як ксьондз Ількуф й його почот. Ні — політичні аннали ще не записали такого безличного типа, як отсей ляцький ксьондз в українській шкурі.

Як дитина священичого роду, яка знає добре достойні традиції українського духовенства, того українського духовенства, яке видало Яхимовича, сього:

„Владику, славу тих владик,
Що Львів і Русь краслая,
Що руський край, його язик
Усердно боронили" —

того Ангеловича, того Степана Качалу, того Танячкевича, тих Петрушевичів, тих Левицьких, Огоновський, Погорецьких, Стефановичів, Барвінських, — мушу прилюдно заявити, що такого типа як Ільків, який помагає ляхам дусити окрівавлену Батьківщину, — ще не видало українське духовенство, як довго Україна Україною. І не видасть! Б. священик Ільків лишиться в нашій історії як чорна пляма, як відстрашаючий примір для найдальших поколінь. А „Найдостойнійшому Вождьові" можна хіба тільки погратулювати, що його політична лінія кінець-кінців зійшлася на одній площі з Яцковими й Ільковими. Fi donc!

Др. Остап Грицай.

НЕЩАСНІ ПРИГОДИ З АВТОМОБІЛЯМИ

1,700 осіб згинуло в минулім році в стейті Ню Йорк в наслідок всяких нещасних пригод, які траплялися з автомобілями; мало не по пять душ на день. Ще пятнайцять літ тому в тім самім стейті на протязі одного року убитих автомобілями було лише девятьдесять осіб. Але з кождим роком нещасних випадків було все більше й більше, аж дійшло до такого неймовірного а проте правдивого числа.

Якби 1,700 осіб згинуло в якій одній великій катастрофі, то безумовно публична опінія домагалабся сейчас слідства і кари для винуватих. Якби стільки-ж людей вимерло від якоїсь пошесної слабости, то та сама публична опінія рішуче жадалаб, щоб шукати і найти якусь негайну охорону від епідемії та не допустити до її поширення. Так було, наприклад, 1916-ім році, коли кинувся епідемічно дитячий параліж, хоч від його згинуло в нюйорськім стейті на половину менше дітвори, як гине під автомобілями. Та автомобілеві випадки стали таким звичайним явищем, що й ніхто на їх уваги не звертає, окрім, розуміється, потерпівших.

В дуже богатьох випадках причиною нещастя є необережність або очайдушність автомобіліста. Правда, є закони, які вимагають кари в случаю доказаної вини, та трудність в тім, що звичайно вину трудно доказати, тимпаче, що ціла пригода мало не все трапляється раптово і несподівано. В нюйорських законодатних зібраннях предложено саме цілий ряд законопроектів, щоби запевнити і заострити кару на винуватих, та поки такого закона ще нема і винуватий все може мати надію, що кара його мине, не має вигляду на зменшенне фатальних під колесами автомобілів.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ПЛАСТУН.

Оповідання з життя запорожських збігців.

(22)

— Тому я нікого не бачив на кораблі, — замітив Голима. — Саме тоді, коли ви минали острів, я стояв на башті.

— Окруживши остров двічи, ми станули перед затоном і гримнули в кущі з моздіря. Відповіди був злі й крик. Тоді мої хлопці вискочили з підпомоста і дали в кущі сальву з рушниць. Тріск галузий і віддаленний крик сказав нам, що москалі втікли. Ми тоді з корабля і за ними. Коли ми спинилися в кущах на краю поляни побачили московського офіцира, що стояв на середині з піднесеною в гору хустиною. Він здався. Здався також Кутлумамет зі своїми двома Татарами. Я згодився випустити всіх, але так, щоби не могли наслати на нас погоні. Лишило їх тут без зброї і без човнів. Лише пару сокир лишимо їм, щоби аж по нашім відїзді могли стяти пару дерев на сплави. Заки з сим будуть готові і заки вигребуться з відси на Дніпро, ми вже будемо на повнім морі, де вже бо й дома.

— Чи ти по дорозі не бачив що таке, що вказувало би на зраду? — спитав Голима.

Саме в тій хвили до них приступив Мулик.

— Бо я, — Голима говорив дальше, — при першій розтоці і по дорозі сюди бачив знаки: стебла позавішувані на віттях прибережних дерев.

— Якийсь зрадник рішучо був, — замітив Мулик, — очевидно таки між нами. Спитайте Ганну. Таки стебла й вона видїла. Від берега, де стояли човни, аж сюди на поляну. Сі знаки мабуть завели сюди Кутлумамета, він завів Москалів.

— Може офіцир скаже нам. Ходім до него.

Голима пішов до москаля, його товариші за ним.

— Скажіть нам, яким способом ви вислідили нашу бекеду? — Голима спитав.

— Се військова тайна.

— Була! Тепер вона вам вже не потрібна. Вона й нам не дуже потрібна. Питаємо лише так, з цікавости. Чи ви самі знайшли нас, чи між нами був зрадник?

— Зрадник.

— Хто такий?

— Чи знайдемо потрібних нам доносчиків, як будемо виявляти їх? Впрочім він буде далі в нашій службі, отже зрозумієте, що не можу виявити його.

— Горбей при тямі? — Аслан спитав Голиму. — Хочу бодай попрощатися з ним.

— Ходім, — відповів Голима.

— Йому тяжко говорити, але розуміє всьо, що кажемо. Може би й Бобренка взяти до него. Горбей навидів його.

— Бобренко ще на кораблі. Туди пішли також всі козаки, які заціліли і досі були в московськім полоні. Москалі мусили випустити їх і вони всі пішли на корабель, до Бобренка. Тут лишилися тільки мої Татари, що пильнують полонених москалів. Хиба самі підемо по него.

— Я піду, — сказав Мулик. — Пришлю його.

— Як ласка, то зробіть се.

Пішли до башти всі три: Голима, Аслан і Чверда.

— Нарешті приходите! — привитала їх Ганна, стоячи на порозі. — Ви гадаєте, що батько не хоче знати, яким способом прийшов порятунок і на чім скінчилося? Я розказала йому лише се, що надїхав Бобренко з кораблем, та що москалі здалися. Більше не сказала, бо сама не знаю.

Вступили до башти. Горбей лежав неподвижно, з запавшими очима. Видко було, що ось-ось його душа опиниться там, де вже нема болю ні печали. Вони розказували, він лише слухав. З його лиця видко було, що був вдоволений.

— Чому не прийшов Бобренко? — спитав Горбей. — Дякуючи вам за ту прислугу, нехай і йому подякую.

— Єзараз прийде, — відповів Голима. — Ось мабуть і він, бо хтось іде.

В порозі станув козак Немова.

— Ходіть Голимо і ви мурзо, бо у нас щось не теє.

— Сталося що?

— Може статися.

— Москалі збунтувалися?

— Москалі сидять тихо. Але я і мої товариші не знаємо, на чім стоїмо. Не знаємо, хто наш отаман. До нас прийшов писар Мулик і втяв велику промову. Сказав, що отаман Горбей вмирає, щоб без отамана нам не бути. Що отаман сказав, що тепер він отаманує, бо між нами лиш він один старшина, ще й полковий. Коли я спитав його, чи такий приказ отамана Горбея, він крикнув: „ти немова, а перший роззявляєш рот!" Я замовк. Далі він став говорити, що нам небезпечно довше стоїти тут. Що Голима, Чверда і Аслан лишаються з недужим Горбеєм, а ми всі, під його проводом зараз відпливемо. Сказав „зараз!" Тоді я з Бобренком розмовляв очима, прохоззя поза плечі Мулика і до вас... Чи так має бути, як писар казав?... Бо козаки увірили йому.

— Над козаками отаман Чверда, — шепнув Горбей, але всі чули.

Голима, Аслан і Чверда схопилися і побігли за Немовою.

— Піди Ганно, — сказав Горбей, — подивися, що вони з сим зроблять і зараз верни розказати мені. Голимі шепни до уха, що Мулик мені не подобався.

Ганна побігла за тамтими.

Голима і товариші не побували іти аж до корабля. Коли Немова відійшов звідтам, Мулик сказав Бобренкові, що Голима і Аслан дожидають його на поляні. Бобренко сам хотів поговорити з ними, отже зараз відійшов. Тоді Мулик став розказувати, яким то способом Москалі знайшли остров.

— Між нами зрадник, — закінчив. — Тим зрадником є не хто инший, як Бобренко. Мусимо арештувати його і віддати в Катирлезі під полковий суд. Нехай два лишаться тут, решта за мною!

— Ви казали, що Голима і Аслан дожидають мене тут, — Бобренко сказав до наближаючогося з козаками Мулика, — а тут нема нікого. Вони хиба в башті. Піду туди.

— Підеш на корабель! Звязати!

Козаки кинулися на Бобренка, загнули руки на спину і звязали. Один шепнув йому в ухо:

— Суд покаже, що ти не винен. Ми з тобою, але приказав отаман.

— Ведіть його! — крикнув Мулик.

Саме в тій хвили надбіг Голима з товаришами.

— Що се?! — Голима спитав.

— Отаман не обовязаний першому-ліпшому рапортувати що робить, ще й може випрадуватися! — відповів Мулик.

— Заступити дорогу! — крикнув Аслан до своїх Татар.

Бо й вони збіглися, бачучи таке видовище. Прибігли також московський офіцир і Кутлумамет. Татари заступили дорогу до корабля. З ними станули також Немова і Чверда. Мулик побачив, що не йде так гладко, як то зразу надіявся був, отже спустив з тону.

— Зробіть вільну дорогу, — сказав. — Як хочете, то ходіть на корабель. Там поясню вам, в чім діло. Тут забогато непотрібних свідків.

— Яке тобі діло до корабля?! — крикнув Аслан. — Корабель мій. Ти питав мене, чи я позволю тобі вступити на корабель?

— Я гадав, що корабель в запорожській службі. — Бодай на той час.

— Яке вам діло, пане писар, до запорожської служби? — спитав Голима. — Бодай на той час. Не в службі ви приїхали сюди... Що ви хочете від Бобренка?

— Всі знаєте, — промовив Мулик, надувшися, — що військо тепер без отамана... Що ви робите?! — крикнув, бачучи, що Голима приступив до Бобренка і кинджалом розтинав його пута. — То зрадник!

— Як же раз скажете на Бобренка „зрадник", то затулю вам писок прикладом рушниці! — крикнув Голима.

— То бунт! Бунт проти старшини. Отаман вмирає. Хто тут між вами найстарший, як не полковий писар?

— Писар найстарший в канцелярії, отаманує над канцеляристами і каламарями. Тут не канцеляристи і не каламарі, тут козаки і мушкети. Вони не без отамана. Отаман Чверда, бо Горбей йому передав отаманство.

— Хто чув? — спитав Мулик.

— Яке вам діло до того?! — крикнув Голима.

— Я чув! — сказав Немова. — Перед хвилиною.

— Піду до Горбея і спитаю. Гадаю, що отаманство лишиться при мені. Але того Бобренка таки треба взяти під варту. Він зрадник. Ви, Голимо, знайшли докази зради. Знайшла їх Ганна Горбеївна. Сам офіцир його царського величества сказав нам, що між нами зрадник. Я маю докази, що сим зрадником Бобренко...

— Скажи, які! — крикнув Голима, обертаючи рушницю прикладом до гори. — Зараз покажеся, що брешеш!

— Як зрадник Бобренко, — спитав Немова, — то чомуж ви, пане писар, сказали, що відчалимо зараз, полишаючи всіх инших на острові? Що лишаємо всіх, не виключаючи нашого товариша Чверди, ані самого пана того корабля, Аслана-мурзу з його людьми?

— Що ви так довго панькаєтеся з ним! — крикнув, приступивши до Мулика Кутлумамет, що досі стояв на боці. — Тепер ти мені скажи, де все те, що ти мені обіцяв, де моя заплата?! Я дав усе, що було в злагоді між мною і тобою. Я завів сюди твоїх московських спільників; а зрадив запорожських товаришів; я зрадив мого опікуна і добродія; я зрадив мій край і мій народ. Я дав тобі мою честь і чортови мою душу, бо мав з твоїх рук дістати дівку, без котрої не годен жити... Де та дівка?! — крикнув, приступаючи близше до Мулика.

— Що ти верзеш?! Яка дівка? Може ся? — спитав Мулик, показуючи Ганну. — Ось вона стоїть. Не бороню, бери!

— Бери?!... Маєш!

Мулик повалився на землю, бо кинджал Кутлумамета пробив його так, що кінець вилїз плечима. Мулик впав під ноги Аслана. Сей схилився і вийняв кинджал. Кутлумамет звернувся до Аслана і сказав:

— Тепер ти суди мене. І я зрадник.

По сих словах упав на Мулика, бо Аслан пробив його його власним кинджалом.

Довгу хвилю панувала гробова тишина. Всі стояли мовчки, дивлячися на два свіжі трупи. Тишину перебив Голима, звертаючися до офіцира.

— Ви сказали, що зрадника не можете виявити, бо він може ще буде вам потрібний. Я не напираю на вас, але міркую, як то справді він був тим, що наважився видати нас в ваші руки, то вам вже нічого мовчати. Хиба між нами є ще який.

Офіцир приступив до трупів, відтягнув Кутлумамета і сягнув до кишені Мулика. Витягнув гаманець, отворив і на землю висипав московське золото.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

БАЛТІМОР, МД.

Збірка на „Негайну Поміч".

Відділ 55 У. Н. С. в Кортіз Бей, на своїм місячнім мітингу дня 17-го лютого, зібрав між своїми членами $7.00 на негайну поміч старому краєви.

Жертвували слідуючі по $1: Н. Войтович, Г. Захарчук, І. Ліщинський, Е. Манастирський, П. Семенків, П. Семенків, А. Шандровський.

Невелика це сума, але і наш відділ невеликий. Треба однак сказати, що 55-тий відділ У. Н. Союза ніколи не забуває за народну справу і при кождій нагоді стає поруч із усіми добрими патріотами в Америці. На жаль є много таких товариств в Злуч. Державах, що глухі, сліпі і німі на всі кличі о поміч наших рідних братів. Є поміж українською еміграцією в Америці богато людий, що складають жертву за жертвою на жертвенику народної свободи, але є і богато живих трупів, яких уся визвольна боротьба не обходить нічого.

Час би рушити ті гнилі колоди, щоби ожили, щоб не сиділи з затисненими кулаками як кляті скупарі. Одні дають своє життя, а другий не дасть і цента одного та чекає, що всьо без нього зробиться. Так не сміє бути. Кождий, що Українець, обовязаний під сумлінням, зложити свій народний податок на волю

Громадянин.

—o—

ШИКАГО, ІЛЛ.

Концерт Січової Капелі в Шикаго.

Попри всякі інші важнійші роботи народні, що є на деннім порядку, одна з найважнійших і сміло можна сказати, найкориснійших діл народних тут — се діло нашого товариства музичного сотні 12. Січ. Орг. ім. М. Залізняка.

Що року се товариство під умілою батутою Івана Барабаша дає виступ концертовий перед Американцями, з чого громада українська тут повинна бути горда, бо реклама, яку ся одинока українська найбільша банда в Америці робить, є реклямою загально українською. Члени банди за свою невпинну працю нічого не дістають, хиба що задоволені з того, що можуть музичним ділом прислужитись свому рідному народови.

Поза концертами для Американців ся банда дає раз в рік концерт для Українців. Сего року такий концерт заняв місце в гали Валша дня 28. січня с. р. і се був оден з найудатнійших концертів сеї банди в Шикаго.

О год. 7-ій вечером галя була вже переповнена по береги, а о годині 7.30 при піднесенню куртини можна було запримітити як найтихійшу увагу публики, бо на сцені показався приваблюючий образ умундурованих Січовиків-музикантів — 40 чоовіків.

І загреміла увертура „Суперба". Дальше ішли точки по програмі а іменно: корнетове сольо відогране К. Стефановом в супроводі банди, і інші точки.

Одною з найкращих точок музичних була Вязанка укр. пісень під іменем „В честь А. Кошиця", яку скомпонував наш диригент Іван Барабаш.

Найбільше прикрасила концерт пані Стефанія Цимбаліста своїм причудним сопрановим сольом. Вона відспівала пісні „І молила ся" і „По діброві вітер віє", а в доказ гарно, чутливо та артистично відспіваних пісень публика викликала її ще раз своїми оплесками і вона в подяку за се відспівала „На улиці не весело". За красно відспівану першу пісню отримала букет рож від тих, що вміють оцінити артистичний голос пані С. Цимбалістої. Акомпанювала на фортепяні пані Наталія Гриневецька.

Тепер наступила коротка промова Д-ра. С. Гриневецького, Гол. Отамана Січ. Орг., яка випала знаменито, бо він особливо звернув увагу присутних на щиру працю згаданої музичної банди і на заслуги сего товариства на українськім народнім полі. Дальше він згадав про значінне нашої пісні і музики між чужинцями та вартість її у визволенню України...

За влучну бесіду публика нагородила його гучними оплесками.

Потім перед публику виходить кошовий сотні Й. Филипів і вручає Гол. Отаманови медаль для диригента Івана Барабаша, з просьбою о переданне йому. Медаль сей купила сотня 12. для свого диригента в нагороду за щиру працю. Гол. отаман передав сей медаль Окр. Отаманови, Михайлови Осціславському, з припорученням, занятись врученнєм медалю, бо Окр. Отаман повинен се зробити, як той, що має нагляд над сотнею 12., Шикаговською Окружною бандою. Він бере медаль, і промовляючи до Івана Барабаша, припинає йому сей золотий медаль, а кінчить бесіду щирим поцілуєм нашого одинокого українського диригента Січової капелі. Присутні вдоволені і зворушені нагородили І. Барабаша довшими оплесками, за що він коротко подякував, та заявив, що не йому хай буде вдяка, а цілому товариству за щиру невпинну працю.

Ще одно, що приваблюючо поділало на присутних, се сольо молодого члена банди Ф. Зеліни на ксельофоні. Відограні ним українські кусники „Ой під гаєм", „Ой піду я до млина" і „Як ніч мя покриє" не менше вдоволили публику як сопранове сольо, а то тим більше, що сего великого інструменту ще не мали нагоди тутешні чути.

Подібно здивувала публику гра добр. С. Мусійчука на дзвонах („чаймс"), за що дістав гримкі оплески. Сі два інструменти, се щось нового, чого ще попередно не мала банда.

Дальше слідували точки як: Тромбонове сольо, в котрім тромбони вивязались як найкраще; вкінці відограла банда оден з великих і трудних кусників: увертуру „Поет енд Пезент", композиції Ф. Суппе, що випала знаменито.

Закінчено концерт відограннєм „Ще не вмерла"—і по концерті розпочався баль.

Треба зазначити, що найбільше праці до улаждення сего концерту доложили тов. Семен Кочій, Й. Филипів і дірігент І. Барабаш.

Честь вам, члени музичного товариства, що підносите українську музику в Америці, честь хай буде головно І. Барабашеви, що докладає скільки змагань і сил для зросту сего товариства і для виведення його перед широкий світ.

Дай Боже, щоб ся банда заграла колись укр. армії в похід на ворога — за Волю України!

Присутний.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З української цени в Ню Йорку.

Ню Йорк є мабуть одинокою місцевостию, що має щось в роді постійної недільної української театральної сцени. То утвориться якась трупа півамматорів та півакторів, та дасть ряд вистав, то знов аматорські кружки ріжних українських товариств дають свої вистави чисто аматорськими силами — з правила на якусь публичну ціль.

Останні дві неділи дали нам два цілком відмінного характеру вистави, відмінні так що до сил якими їх виставлено, як і що до роду самої штуки. Але обі вистави рішучо замітні і вартні згадки — хоч кожда з иншого боку.

Дня 18. с. м. аматорські сили рухливої і заслуженої Ліги американських Горожан Українського Роду в Ню Йорку дали цілком нову пяти актову драму на актуальну тему „Повстанці", написану молодим українським жовніром, що недавно приїхав з Европи, Володимир Цісиком. Сама драма річ початкуюча, але рішучо зраджуюча талант до писання сценічних творів. П. Цісик вміє завязати акцію, спровадити слухача скоро в саму річ, начеркнути типи, та повести акцію живо.

Кружок аматорів відограв її — треба сказати — дуже вдачно. Зміст драми такий: У господаря Якима є син Василь, і жовнір української галицької армії, що втік з польського табору полонених, та живе у батька як сільський парубок. Є і дочка—Зоня, сільська дівчина. Василь має товариша, сільського парубка Петра, в котрого є наречена Галя, подруга Зоні. Перший акт зачинаєсь тим, що Яким з Василем молотять в стодолі та розмовляють про гаразди під Ляхами. Яким — старосвіцький чоловік — замічає, що під Австрією було ліпше. Василь на те палко відповідає, що не жалувати нам за Австрією, але боротись за повну волю України, та деклямує з одушевленнєм:

> Вже гуляє наше військо
> Проганяє геть страха!
> Сонце волі вже свитає!
> Смерть несемо на Ляха!

Зоня приносить на полудне для них кусень черствого хліба та каже, що щойно були ляцькі салдати та все зрабували, що було до їди. Надходить дальше війт, Мазур-кольоніст, та наказує Якимови доставити збіже як ревкізицію для польського війська. Якимови так все усе докуло, що він опускає руки, не хоче вже молотити, кажучи: „Чи змолотимо, чи ні, а все хліб не будемо їсти. Василь не тратить надії, та потішає батька. Надходить Петро і доносить їм, що в околици зявилась ватага повстанців. Василь і Петро рішають пристати до повстанців. На закінченнє дії впадають жандарми і тягнуть старого до голосовання. Друга дія розгриваєсь перед станицею жандармерії, де відбуваєсь голосованнє. Яким не хоче голосувати. За опір йому грозять розстрілом. Він жадає священика. Йому приводять польського ксьондза, якого він з обуреннєм відкидає. Вкінци покликують укр. пароха. Сей стараєсь ужити впливу польського ксьондза, щоби виратувати Якима. Се вдаєсь, бо Поляки поміркувались, що перебрали всяку міру, хотячи розстріляти чоловіка за неголосованнє. Трета дія доконуєсь в хаті Якима що зажурений сумує за сином. Надходять до села повстанці та кладуться відпочивати. Аж ту зачинаєсь нова перепалка, Поляки окружають їх і беруть хату приступом. Яким бороныться ціпом, Васиь і Петро крісами. Молодих беруть Ляхи в полон, а старий топиться в ставі, за хатою. Четверта дія представляє польський наглий суд на повстанцями — Петро і Василем. Вони гордо відмавляють польському судови права їх судити, суд сторонничо унеможливлює всяку оборону їх одвакатови і засуджує їх на смерть. На жаданнє оборонця суд дає годину на телеграму до Варшави о помилуванне. Пята і остатня дія розгриваєсь на місци егзекуції. Виходить суд, виводить засуджених повстанців, приходить відмовна відповідь з Варшави і польські жовніри розстрілюють героїв. В тій хвили являєсь війтиха, Мазурка, котрого повстанці були розстріляли та клене трупи повстанців. Нагло настає метушня, бо ото впадає відділ повстанців, ведений Зонею і Галею. Зоня і Галя падуть з криком розпуки на трупи своїх дорогих а повстанці накривають їх тіла синьо-жовтим прапором. Рівночасно Поляків відводять в полон. Офіцер, отаман повстанців, кінчить драму деклямацією.

> Ми кидали усе, рідну стріху й загін...

що кінчилося словами:

> Нам не жаль тих терпінь
> Се Тобі, се Тобі — Україно!

Аматори — як уже сказано — вивязались з своєї задачі над сподіванне. В перший ряді треба поставити п-ну Е. Шутаківну (Зоня), дальше пп. Савчука і Скубову (війт-Мазур і війтиха) та хлопця, що розносить газети молодий Свитак. Дуже добрими були також Яким (п. Дембицький), Вась (п. Лазута), судія (п. Сокальчук), адвокат (п. Воробець), Галя (п-а Татаринська), жандарм (п. Дусановський) та офіцер повстанців (п. Мартинюк). І инші особи були незлі, а навіть удачні. А то тим більше треба признати, що ся трупа аматорів мала всего тиждень на науку, з чого всего одну пробу на сцені. Суфлєр (п. Величко) був знаменитим.

Публика оплескувала акторів горячо, а так само штуку. В деяких місцях многі з публики плакали — між тим много мущин. Се була найкраща нагорода для автора і аматорів. Зачуваємо, що на жаданнє многих, котрі не могли дістати вже тікетів на першу виставу „Повстанців", має ся їх виставити еще раз в короткім часі.

* * *

Інший натомісць характер мала вистава „Запорожець за Дунаєм", несмертельної оперети Гулака-Артимовського, дня 25. лютого с. р. в тійже сали „Народного Дому", напів заводовою а напів аматорською украніською театральною трупою, зорганізованою з ініціятиви управи „Народного Дому" п. Медовим. І слава самої оперети і імена деяких знаних артистів притягли публику та саля була заповнена не по береги, але — сказатиб — понад береги.

Гру сеї трупи, котру можнаби вважати завязком постійного укр. театру в Америці (як чуємо, мають вони грати що суботи і неділі в „Нар. Домі") — треба вже оцінювати иншою мірою ніж гру аматорів. Ту можна говорити вже о серіозній театральній критиці. Очевидно: богато ще дечого не доставало, щоби дорівнати виставам „Запорожець" в Києві чи у Львові, де грають такі таланти як Садовський чи Рубчак, де — як у Львові — співала незрівнана Рубчакова, або — що більше— де Андрія та Оксанну співали артисти світової слави небіщик Олекса Мишуга та живуча тепер в Італії Соломія Крушельницька, котрі співали по операх в Медіоляні, Парижі, Петрограді, Варшаві і т. д. Але можна одно сказати: в Америці ще такої вистави „Запорожця" не було, а трупа, що грала його, се вже є театральна дружина, а не лише аматори.

Тяжко нам рішити, кому признати перше місце між артистами — п. Медову (Карась) чи п. Е. Шутаківній (Оксанна). Очевидно першенства належиться п. Медову, що має за собою досвід актора, що бачив наших ліпших артистів в Европі та що сам є знаменитим режісером. Між тим п. Шутаківна се початкуюча сила, але безперечно се природний талант та до того талант, що хоче і вміє учитися.

Кренція Карася, сотворена п. Медовим пригадувала нам такуж креацію Рубчака. Якби не деяке переборщенне хвиями— прим. в потяганню запіканки або в сцені з Одаркою — то виведенне Карася п. Медовим требаби назвати знаменитим. Темперамент, вистудійованне ролі до подробиць в рухах, міміції, інтонації голосу і т. д., вкінци і характеризація особи — все те зложилось на то, що ми бачили на сцені не п. Медова, а таки життевий тип — старого Запорожця Карася. П. Медів шаржує часом, роблячи очевидну концесію менше виробленій публиці, але його природний талант правдивого артиста бере верх над шаржом і ми бачимо на сцені справдішного артиста. До того в п. Медова гарний тенор і він вміє його уживати. Поправді роля Карася написана для баритона та таки деякі місця для тенора за низькі, але п. Медів перебув ті небезпечні місця дуже зручно — як на досвідченого артиста пристало.

П-а Шутаківна — як сказано — є властиво аматоркою, але гра її була так природною і так вистудіованою, що давала повну артистичну ілюзію видцям. П. Шутаківна має три цінні природні дари: артистичний талант, пильність і почуттє артистичної міри. І тому з неї буде неабияка артистка. Як додати її рівний, милий голос, то загальне вражінне остало незвичайно добре. Лиш нехай вона йде дальше сим шляхом—себто нехай тямить, що услівєм доброї гри є пильна наука і приниманнє ради досвіднійших — а займе визначне місце, коли вона вдержиться як постійна сцена.

Дуже добрі були також п. Соловєва як Одарка та п. Веселий як Селих-Ага. Гра п-и Соловєвої вказує також на досвід і многолітну школу на сцені; голос в неї се типовий голос молодиці, наче сотворений для Одарчиної ролі. Її дует з Карасем (перший і другий) вийшли з темпераментом та дуже удачно.

Андрія грав п. Назарів. Його тенор якраз як для ролі Андрія і дует з Оксанною випав удачно — але його характеризація була хибна. П. Назарів схарактеризував себе за молодого московського боярина з часів Олексія Михайловича, а не за молодого Запорожця. Запорожці патлів не носили — ніколи. П. режісер повинен се на будуче поправити.

Султан (п. Ярема) співав добре. Голос його милий і рівний, хоч скаля не широка. Але „султан" так перенявся своїм маєстатом, що не вивчився ролі. Тому не грав, але сидів, пильно нахиляючи вухо до суфлерської будки, павзував, доки не холпив суфлерських шепотів та був майже мертвим тоді, коли Карась виявляв чуда жовнірського темпераменту. Подібно Абрагам-Алі (п. Тріщ). Роль треба учитись, і то так тексту, як і гри (міміки, рухів, інтонації). А хто сего не робить, псує штуку собі, другим артистам і публиці. Арабчук був дуже добрий—бо мовчав як риба ввесь час.

Треба ще згадати хори і танці. Взагалі гуртові сцени. Вони виходили прекрасно. Хори вивче ні добре, зіспівані — а що раз трохи помилились в першій строфі „Молитви" — то се і в великих театрах лучаєсь. Поза тим співали дуже добре. Гуртові сцени були повні природного руху (се заслуга режісера), а танці чудові.

На тім кінчимо, бажаючи, аби сей театр розвивався, уліпшався та став засновком постійної укр. сцени в Ню Йорку. А публиці радимо навідуватись до него — бо се вже є театр, а не буда.

Той сам.

ДО ЗЕМЛЯКІВ З РОГАТИНСЬКОГО ПОВІТА

В маю, 1922, був в оголосці у „Свободі" поклик до земляків з рогатинського повіта, підписаний тутешніми просвітними товариствами, до збирання жертв на тутешні гуманітарні інституції, а головно на гімназію.

З огляду на се, що тепер перенята на себе організація збірок окрема секція тутешнього Кружка У. П. Т., прошу всіх тих Вп. Добродіїв і Комітети, що зібрали які жертви на повисший поклик, а не дотепер не вислали, негайно вислати зібрані квоти на подану адресу, щоби можна було чим скорше ту акцію покінчити та оголосити для контролі вислід збірок і поіменний спис жертводавців, як і це, на яку ціль ціль зібрані жертви ужито.

З правдивою пошаною

Григорій Заморока,
гімн. учитель в Рогатині.
Рогатин, Галичина, 4. лютого, 1923.

ЛИСТ З КРАЮ

Дарахів — Галичина.

Дорогий Брате!

Лист від Тебе отримавем на самі свята, за котрий Тобі з цілого серця дякую. Дуже він мене втішив, а то задля сего, що на самі свята, а по друге, що буду мав хоть з чим вирукувати до війска. Знаєш, Брате, мене асентерували до війска і 22. січня мушу йти. Так Брате діждалисьмося добрих часів, не тільки, що нас гноблять, але ще беруть нас до війска. З нашого села 70 Українців асентерували до польського війска, з двох років з 1900 і 1901. В нас тепер крайна біда; одних забирають до війска, других арештують а дорожнеча, що не можна видержати; кінь середний коштує до півтора міліона марок так само корова. Чоботи коштують 100,000 мм., пшениця 70,000. Тепер подумай як можна жити на сім світі. Така дорожнеча, а яка біда при війску їсти нема що, ходити нема в чім, а на зицирку гонять. От так зафасує сей бідний жовнір на 10 днів 300 мп. то не знає, що з сим зробити. Длятого не гнівайся брате, що я візьму собі ті доляри, бо вони мені при війску здадуться, а я за то братови і сестрам скажу, щоби поділилися моїм збором як я буду в війску.

Ти брате хочеш довідатися, що в краю і в нас дієся. В нас в краю така біда, що вам і в сні не присниться: Школи всі в польських руках. В нашім селі діти вчаться, але тільки по польськи і так всюди. Війт і вся рада громадська самі Поляки, тому з Українцями роблять, що хотять. Професор Поляк, бо Українцям професорам не дають в нас посад, а як котрому з них дадуть то не в нас, але на Литві або на Мазарух. Церкви в нас ще не доставили, бо село само тільки не вартує, щоби коштувало церкву доставити.

Як нам може добре поводитися, коли дуже підлі чоботи коштують сто тисяч, а підлий метер матерії 50.000 мп.! Подумай, звідки ми можем жити, коли збіже в порівнанню до того є таке дешеве. Ми тут не можемо нічого робити, бо ми невільники. Нас арештують, забирають до війска, а голосу ніде не маємо. Тому Ви, браття Українці в Америці боріться там за нас і за наші права. Вспоминайтеся в инших держав за нас, представляйте їм нашу біду, горе наше, гнобленнє і безправство наших ворогів.

Здоровлю ще раз Тебе і всіх братів наших в Америці, Українців. Дай Боже зобачитися нам всім, але вільним на воли!

Гаразд! Брат......